

WERKNEMER CIVIEL

Pensioenakkoord geblokkeerd door juridische bezwaren?

Zoals bekend onderhandelen sociale partners over een pensioenakkoord. Een van de kernpunten van die herziening van het pensioenstelsel is de overgang van harde pensioenrechten naar zachte, flexibele pensioenrechten. Afgaande op Haagse berichten waren de eindonderhandelingen gaande en leek een akkoord binnen handbereik. Inzet van sociale partners was onder meer het zogenaamde invaren van pensioenaanspraken. Daarin worden opgebouwde 'harde' pensioenrechten ingebracht in het nieuwe pensioenstelsel en dus 'zacht' gemaakt. Dat invaren stuit op juridische bezwaren die het beoogde pensioenakkoord op losse schroeven zetten. Hieronder licht ik dat toe.

Commentaar

Sociale partners bespreken de hervorming van het pensioenstelsel. Dat overleg zou moeten leiden tot een algeheel Pensioenakkoord. Het betreft een fundamentele herziening van het pensioenstelsel met gevolgen voor iedereen die te maken heeft met pensioen. Ingrepen in zowel AOW als het aanvullend pensioen staan op het programma. Zowel voor werkgevers, werknemers als overheid staat er wat op het spel.

Dat er iets stond te gebeuren was wel duidelijk na (1) de financiële malaise die ook aan de pensioensector niet voorbijging en (2) de rapporten van de Commissies Goudswaard (Naar een toekomstbestendigstelsel van aanvullende pensioenen) en Frijs (Pensioen: onzekere zekerheid). De contouren van een stelselwijziging werden geschetst na afspraken in de STAR in het voorjaar van 2010, die leidden tot het Pensioenakkoord van juni 2010. Kern van dat eerste akkoord was dat er flexibele pensioenvormen kwamen met zachte verplichtingen. De AOW- en pensioenleeftijd zouden op termijn worden verhoogd naar 67 jaar. Het aanvullend pensioen zou afhankelijk worden van beursontwikkelingen, levensverwachting en marktrente. De houdbaarheid van het aanvullend pensioen zou daarmee gewaarborgd worden door het pensioen mee te laten ademen.

De verdere uitwerking moest in 2011 volgen. Over de nadere uitwerking van dat Pensioenakkoord uit 2010 werd in het diepste geheim onderhandeld. Tot voor kort bleven de kaken stijf op elkaar. Normaal gesproken geldt een stelselwijziging slechts voor toekomstige pensioenopbouw. Recent werd bekend dat een breekpunt in de onderhandelingen is het omzetten van de tot nu toe opgebouwde pensioenrechten in het nieuwe stelsel. Dit 'invaren' van zo'n 800 miljard aan nominale pensioenaanspraken en -rechten stuit op juridische problemen. Kernpunt is of werknemers zich niet met hand en tand kunnen en zullen verzetten omdat de zekerheid van de opgebouwde aanspraken verloren dreigt te gaan. Momenteel zijn die opgebouwde pensioenaanspraken spijkerhard. Slechts bij ex-

treme omstandigheden kunnen die rechten bij pensioenfondsen worden gekort (het zogenaamde afstempelen). Bij verzekeraars is korten slechts mogelijk in geval van faillissement.

De huidige Pensioenwetgeving waarborgt via de artikelen 18 en 20 dat opgebouwde rechten zo goed als onaantastbaar zijn. De bevoegdheid om te korten bij pensioenfondsen in financieel zwaar weer (134 Pensioenwet) is de enige uitzondering, die dan ook in het pensioenreglement moet zijn opgenomen. Werknemers weten waar zij aan toe zijn. De wetgever is natuurlijk bevoegd om die 'garantie' van opgebouwde pensioenaanspraken te schrappen uit de Pensioenwet. Om dat met terugwerkende kracht te doen is (1) een paardenmiddel en (2) vereist bijzondere omstandigheden waarvan betwijfeld kan worden of die aanwezig zijn. Problematisch is eveneens het eigendomsrecht zoals dat is vastgelegd in het Eerste Protocol van het EVRM. Dat eigendomsrecht is niet absoluut maar het is de vraag of de aantasting van eigendomsrechten toelaatbaar is. Uit de wandelgangen valt op te maken dat de landsadvocaat op verzoek van SZW de juridische risico's van het invaren heeft benoemd. Dat rapport is via Kamervragen opgevraagd.

Conclusie

Dat werknemers vrijwillig akkoord gaan met het overhevelen van hun nominale pensioenrechten naar een nieuw pensioenstelsel met zachte pensioenrechten is niet waarschijnlijk. Het sentiment in het land was overduidelijk waarneembaar op internetfora: cynische opmerkingen over Haagse zakkenvullers, a-sociale partners en het Ugandavegevoel liegen er niet om. Het overhevelen van die pensioenrechten zonder instemming stuit op juridische bezwaren die vooralsnog het Pensioenakkoord lijken te blokkeren. Uitstel is echter geen afstel. De noodzaak voor hervorming blijft. De vraag is slechts hoe het Pensioenakkoord er uit zal komen te zien. Daar zal met argusogen naar worden gekeken.

Mr. dr. Mark Heemskerk
Pensioenadvocaat HouthoffBuruma
Senioronderzoeker VU Expertisecentrum
Pensioenrecht

Lezersoproep! PraktijkAlert

De redactie roept lezers op om praktijkvragen voor te leggen. Deze kunnen gemaild worden naar pensioenalert@akkers.nl. De meest belangwekkende vraag zal in het eerstvolgende nummer worden besproken.